

Op bezoek met 'Circus Zonder Handen' in Ghana

08 september 2011

—
Op 1 juli zijn een groep tieners en vrijwilligers van Centrum West-D'Broej uit Molenbeek naar Ghana vertrokken. Ze leven er gedurende enkele weken in het dorpje Eguafo, een half uurtje rijden van Cape Coast in de Western Region van Ghana. Elke namiddag organiseren ze workshops en activiteiten voor de kinderen van het weeshuisje Sankofa Mbofra Fie en de andere kinderen van het dorp.

Het leuke aan de combinatie van Zonder Handen en het vrijwilligerswerk voor Centrum-West is dat ik uiteindelijk deze zomervakantie als lesgever mee naar Ghanakon om Ghanese kinderen uit Eguafo wat cirkustechnieken aan te leren. Mijn naam is Josje van Gemert en de reis was een hele fijne ervaring voor mij. Ik stond er niet alleen voor; samen met Jan Everaert, ook in beiden actief; bereidden we ons voor wat komen ging na enkele dagen vertragingen met het vliegtuig. De meeste kindjes waren rond de 10 jaar. Dat schat ik zomaar, want niet alle kindjes wisten hun leeftijd. Rond de middag startte het atelier met enkele kindjes op het sportveld voor een van de schooltjes.

Bijna elk weekend planden we een optreden dat we wel voorbereidden, maar niet altijd zo verliep als we hadden gewild. Enkele kindjes verstonden ons namelijk niet. Ze konden geen woord Engels. In Ghana wordt voornamelijk Fanti gesproken. Het zijn heel sociale mensen. Ze spreken je altijd aan als je hen voorbijloopt; soms een korte vraag naar je naam of een goeiendag. En soms kan dat uitlopen tot een heel lang gesprek.

Wat ons ook al snel opviel was dat we niet vanzelfsprekend dezelfde kindjes konden verwachten; helpen in het huishouden of op het land, werken voor een examen of een kindje dat niet in het dorp zelf woonde, waren allemaal complicaties die erbij kwamen. Al deze factoren maakten dat we voor een lange tijd geen vaste groep hadden en onze lessen moeilijk te geven waren. Sommigen gingen ook niet naar school, waardoor ze amper Engels praatten, of hadden 's middags geen eten gehad, ook dat maakte het allemaal extra moeilijk.

De eerste dag bleven er veel op afstand. Toen we de groepen moesten opdelen, de eerste dagen, ging dat niet zo vlot. Niemand wist wat wij uiteindelijk met ze gingen aanvangen. Er was hen vergeten te vertellen wat circus eigenlijk was. Zij hebben dat nog nooit gezien. De andere ateliers, zoals dans, sport of spelletjes, waren natuurlijk veel veiliger van keuze. Dus deden we maar een klein vertoninkje waar alle kindjes met open mond naar stonden te kijken.

Voilà dit was circus! Willen jullie ook zulke toeren uithalen? Volg ons dan maar!

Toen we aankwamen op het sportveld, liepen er maar 6 kindjes mee. Maar niet getreurd, die zes kindjes hebben het doorverteld aan al de rest. Al snel hadden we onze handen wel vol.

Vertalen in het Fanti

Één van de eerste dagen kwam ik als eerste aan op het sportplein en stonden een paar scholierenmeisjes me op te wachten. Ik sprak met hen en begon het materiaal wat boven te halen, zodat de nieuwsgierigen zagen wat er in die gesloten zak zat. Ik gaf ze een demo en zei hen dat ze in ruil voor het leren me hun taal moesten aanleren. Dat ging zeer leuk. Zij zeiden me gelijk alle woordjes die ik aan hen vroeg en moest hen dan nazeggen. Toen vroeg ik naar papier, zodat ik ze niet vergeten kon. Die dag heb ik toch de meeste woorden kunnen verzamelen.

Iedere dag begon stipt om 7 uur in de ochtend. Genoeg tijd dus om eens af te spreken met de anderen van je atelier. Niet altijd even gemakkelijk. Er waren nog andere activiteiten waar je in de ochtend kon aan deelnemen. Er moest ook elke dag voor het eten gezorgd worden, waar ieder om de beurt mee opgezadeld werd.

En om eten te gaan kopen, moesten we vaak naar een naburig dorp, of zelfs tot in Cape Coast, dus dat werd al gauw een hele extra dagtaak. Ook draaiden we een film, die binnenkort op het kinderfilmfestival van Filemon in Brussel zal worden vertoond. We hadden onze handen echt wel vol.

Op den duur ging circusles wel vlot. We hadden niet alleen enthousiast publiek, maar ook enkele vertrouwde gezichtjes die bij ons atelier bleven terugkomen. Uiteindelijk besloten we een atelierdag zo in te delen dat we een uurtje tijd hadden om iedereen er wat mee kennis te laten maken. Daarna zakten we met de oudsten en de meest volgzamen letterlijk af naar het lager gelegen schooltje, want in de namiddag worden daar geen lessen meer gegeven.

Die ateliers waren iets gestructureerder dan het vorige uurtje, o.a. door een namenlijst op te stellen en elke dag dezelfde kinderen terug te laten komen. De lessen werden opgedeeld in 3; een opwarming, enkele technieken en een afrondingsspelletje. Soms zelfs met een pauzespelletje tussendoor. Tijdens zo'n pauze kochten we meestal water voor hen, want de zon kan overdag vaak verraderlijk warm zijn. Jan en ik ontdekten echt heel veel talent in

sommigen. Er waren kindjes die er heel snel mee weg waren. Vooral de diabolo had nogal een succes. Yahya gaf wat voorproefjes en ze waren dan ook wild enthousiast wanneer de diabolo hoog in de lucht werd gezwierd en behendig opgevangen.

Aan de slag

Onze cirkusgroep noemde ik onze *kleine artiestjes*. Met deze groep probeerden we een showtje in elkaar te steken, wat niet eenvoudig was als je het voorgaande gelezen hebt. Je kon er niet altijd op rekenen dat ze de volgende dag er ook zouden zijn. Wat er nog bijkomt is dat als je een uur met ze wil afspreken ze geen enkele weet hebben wanneer dat uur nu eigenlijk komt.

De vertoningen kwamen ook veel te snel achtereen. Het was alleen in de week dat we lesgaven, in het weekend waren er meestal uitstappen voorzien of optredens.

Het eerste optreden is al gefaald. Het spektakel werd steeds uitgesteld en daardoor verloren we onze groep. Er bleven wanneer ze uiteindelijk toch moeten opkomen, maar vier kindjes over om mee te werken, dus werd het voor de circusgroep geannuleerd. Een tegenvaller, we hadden er nog veel op geoefend.

Met het tweede optreden in het dorpje ernaast hadden we meer geluk. Bijna alle kinderen waren teruggekeerd. Voor het optreden hadden we ze in 2 groepen verdeeld, 1 onder mijn vleugels en het andere ging Jan voorbereiden. Tijdens de voorbereidingen liep het vlot, maar door de aandacht dat onze kleine artiestjes op het podium kregen, werden ze heel timide en verloren Jan en ik hun aandacht. Ze kropen een beetje weg achter elkaar en stonden heel ver van ons weg, waardoor zoveel communicatie verloren ging. Jan had geluk dat de kinderen naar voren zouden komen zodat hij er net voor stond. En enkele Fanfakids zorgden voor wat extra ritmes tijdens hun show, waardoor het al bij al toch een mooi eerste optreden was.

Zelfs nog na de lessen doorgaan

Velen vonden zo'n 3u les veel te weinig. Buiten deze activiteiten hadden ze vaak ook niet veel te doen. Ze hadden wat lokale spelletjes, maar ik kan begrijpen dat ze die wel wat beu zijn, al lijkt het alsof ze dat nooit beu geraken. De kinderen zijn opvallend leergierig. Dat is algemeen bekend.

Cirkus was voor hen erg indrukwekkend. Spelletjes konden wij zonder probleem een paar keer opnieuw spelen. Er was bijvoorbeeld een spel dat we maar bleven spelen. Een soort petanken, maar met een jongleerbal en enkele bordjes om zo dicht mogelijk bij de bal te zwieren. Zo leerden we hen ook frisbeeën.

Er was een dag voorzien van het maken van ons eigen materiaal: jongleerballen uit ballonnen en zand. Toen de dag voorbij was, gaven we ze aan de kinderen. Wat er daarna mee gebeurde, het zand werd eruit gehaald en ze bliezen ze op tot enkel een ballon. De laatste week stond ik er alleen voor; Jan deed mee aan herstellingen van het weeshuis en de school Sankofa.

Toen is circus wat meer

overgegaan naar workshop en

theatervoorstellingen. Dat vonden ze ook wel heel leuk. Iedere dag werd me naar het circus gevraagd en ik moest ze er gewoon van weerhouden dat ze me niet heel de dag zouden volgen en tot het donker zouden blijven doorgaan. De afspraak was dat ik er altijd bij zou zijn. Want anders verdwijnen er spullen of sneuvelen er stokjes door ermee te slaan of nog voor andere dingen te gebruiken.

Als het eens tegenviel

Jan en ik zijn om de beurt ziek geweest voor een tijdje, nooit tegelijk gelukkig. We hebben toen wel ons best gedaan om verder te gaan, want alleen was dat niet gemakkelijk om de groep in de hand te houden. Als er iemand wegging, werd dat op tijd gemeld en werd voor vervanging gezocht. Iedereen had het vaak druk, er waren zoveel kindjes. We vroegen ons af waar die allemaal vandaan kwamen gedoken. Het weer hield zich nog kalm tijdens onze middag, of we waren altijd goed op tijd ergens onder een afdak zodat de circusspullen niet nat werden. We laten zeker niet afschrikken van een 'plonsje' water. Voor de duidelijkheid; in Afrika valt het water met tonnen uit de lucht. Onweten zijn verschrikkelijk, maar wel aangenaam na een week zware hitte natuurlijk.

Ons doel

We hopen dat het hier niet meteen stopt. Zelfs als we vertrokken zijn, zou het leuk zijn dat het materiaal dat er achtergelaten is nog mee verder gebruikt wordt om te oefenen. Misschien zal er een mogelijkheid zijn om terug naar Ghana te keren en met een nieuw project het dorpje weer te zien. Van de moeilijkheden dit jaar hebben we natuurlijk veel geleerd, en zal het een volgende keer zeker beter gaan, en nog toffer worden. Het is wel zwaar werk, maar het loont wel de moeite!

